

Episkop rasko-prizrenski Artemije (Radosavljevic), predsednik SNV Kosova i Metohije

KOSOVSKI SRBI CEKAJU ODLUKE DRZAVE

Ako dodje do poboljsanja uslova i do odluke da Srbi ucestvuju na opstim izborima na Kosovu i Metohiji, oni treba da izadju na glasanje svi, i to jedinstveni, sa jednom listom. Nikako partijski podeljeni i izdrobljeni, jer tada od izbora nece biti nikakve koristi, vec cemo samo dati legitimitet novoizabranim vlastima na Kosovu. Ako se ne stvore i ne poprave uslovi zivota srpskog naroda na Kosovu i ako se resi da se na izbore ne ide, onda niko na izbore ne treba da izlazi. To smo zakljucili u razgovorima sa Nebojsom Covicem, potpredsednikom republicke vlade i koordinatorom za Kosovo i Metohiju. U svakom slucaju, ta odluka

treba da bude jedinstvena, a ona ce to biti samo ako drzava bude imala jasan stav po tom pitanju.

Mi cemo se dole saglasiti sa onim sto nasa drzava bude odredila - istice episkop rasko-prizrenski Artemije (Radosavljevic), predsednik Srpskog nacionalnog veca Kosova i Metohije.

Pred opste kosovske izbore vladika Artemije za Danas govori o najavljenoj Konferenciji za Kosovo, drzavnoj i nacionalnoj strategiji u Pokrajini, odnosima medju kosovskim Srbima i saradnji sa Haskim tribunalom.

Zasto medjunarodna zajednica sada toliko forsira izlazak kosovskih Srba na izbore? Da li je naprasna saradnja oko pitanja nestalih i otetih lica kao i najava pocetka povratka prognanih Srba samo "kozmetika" ili zaista ozbiljna namera da se ispune obaveze preuzete iz Rezolucije 1244?

- Na povratku Srba intezivno se radi vise od godinu dana, ali rezultata jos uvek nema. Posto je to jedan od osnovnih zahteva srpske zajednice za ucesce na izborima, ima izgleda da se u roku od mesec dana nesto na tom planu pokrene. Medjutim, da li ce se taj proces nastaviti i posle izbora istim izntezitetom ili ce to bili samo "mamac" da Srbi izadju na izbore, ostaje tek da se vidi. Medjunarodna zajednica ocigledno zeli da ti izbori izgledaju sto legitimniji, bez obzira sta ce Srbi na njima dobiti. Ukoliko Srbi ne izadju na izbore, koliko je realna strategija onih koji misle da bi srpski put trebalo da bude isti onaj kojim su Albanci isli poslednjih 10 godina - bojkot zvanicnih i stvaranje paralelnih institucija?

- To ovog puta ne bi upalilo, jer na Kosovu sada nemamo strukturu koja bi to tolerisala, kao sto je drzava Srbija tolerisala takvo ponasanje Albanaca. To bi vodilo samo u potpuni odlazak svih Srba sa Kosova i konacno ciscenje Kosova, koje bi onda bilo stvarno izgubljeno za Srbe i Srbiju. Osnovni cilj koji bi trebalo da bude i cilj i drzavne i nacionalne politike za Kosovo je opstanak Srba, bez obzira na sva druga moguca i nemoguca pitanja i statuse. Dok ima Srba na Kosovu, ono ce biti srpsko - to je moj princip. Zato zelim da se problem Kosova i Metohije sto pre razresi, da Srbi dobiju prava koja im kao ljudima i kao starosedeoocima pripadaju. Da mozemo da zivimo kao normani ljudi u normalnom drustvu, normalnoj drzavi. Da Kosovo i Metohija krenu putem demokratizacije kroz demokratsku Srbiju ka demokratskoj Evropi.

Sta ocekujete od najavljenog susreta Djindjic - Taci?

- Bez obzira na rezultat koji ce uslediti, to su pozitivni pomaci. Dijalog se mora otpoceti. Sto pre, to bolje. Dobro je da pocnu direktni razgovori predstavnika kosovskih Albanaca sa zvanicnim vlastima iz Beograda, jer do sada su pokazivali samo spremnost da razgovaraju sa Srbima sa Kosova, iako oni nisu zaduzeni, niti su u stanju da sami resavaju kosovski problem. To je, pre svega posao drzave Srbije i Jugoslavije i oni o tom problemu moraju da razgovaraju i sa zvanicnim vlastima iz Beograda. Svedjedno je i gde ce se odrzati prvi susret srpskog premijera Zorana Djindjica i lidera kosovskih Albanaca Tacija i Haradinaja. Vazno je da se krene sa razgovorima i kontaktima.

Koliko se konfuzija koja, navodno, zbog Rezolucije Saveta bezbednosti 1244 postoji u DOS oko ingerencija Republike i savezne drzave na Kosovu i Metohiji prelama na odnose medju kosovskim Srbima?

- To nejedinstvo oseca se i kod nas, pa se pojednici i frakcije Srba na Kosovu zavisno gde se ko nalazi i sta kome odgovara tako svrstavaju. Neko radije prihvata stavove saveznog predsednika Kostunice i Savezne vlade. Drugi radije prihvataju stavove Republike, smatrajuci da je Kosovo deo Srbije i kroz nju deo Jugoslavije. U svakom slucaju, jedinstvo obe vlade bilo bi mnogo korisnije kako po drzavu,

tako i po nas dole, ali nazalost toga jos uvek nema.

Predstavnici severnog Kosova i dalje zagovaraju kantonizaciju Kosova, dok je Covic lansirao ideju o podeli na dva entiteta. Kako vi gledate na te predloge?

- Ideja o dva entiteta nije ideja o podeli Kosova, vec je to sagledavanje postojece stvarnosti na Kosovu gde sada postoje jasno razgranicena mesta na kojima zive samo Albanci i druga, gde su samo Srbi. Albanci imajući gorko iskustvo sa srpskom vlašću pod Milosevicem ne bi nikad ponovo prihvatili vlast Srba. Srbi koji, takodje, imaju gorko iskustvo sa albanskim suverenitetom na Kosovu kako od Ustava iz 1974. godine tako i ove poslednje dve-tri godine pod medjunarodnom upravom, ne bi nikada prihvatili vlast albanske vecine. Kao jedino resenje za zivot jednih pored drugih za sada ostaje neka vrsta samouprave na Kosovu, kako za Albance, tako i za Srbe. To je ta ideja o dva entiteta, dok se ne stvore uslovi da zivimo zajedno.

Ocekujemo da ce ona privuci interesovanje, kako bi se angazovali da vidimo koliko je ona realno prihvatljiva. Drugih predloga i resenja za sada nema.

Postojala je ideja Dobrice Cosica i jos nekih o podeli Kosova i preseljenju naroda sto bez novih zrtava i tragedija ne bi moglo da prodje. Protiv sam bilo kakve podele Kosova, jer ne vidim koji bi njegov deo mogao biti otudjen, sa obzirom da je celo Kosovo i Metohija ispunjeno nasim svetinjama iz srednjeg veka. Kosovo treba da ostane jedinstveno i da svi koji tamo zive, zive jednim punim, slobodnim zivotom sa mogucnoscu kretanja po celoj Pokrajini. Takvo Kosovo zelimo.

Do promene vlasti u Beogradu Crkva je na Kosovu i Metohiji obavljala dobar deo drzavnog posla. Da li se to sada promenilo?

- Jos uvek obavljamo taj isti posao, iako sam se nadao da posle 5. oktobra necu morati da toliko budem angazovan na tim nacionalnim pitanjima. Nikada necu reci politickim, jer ja se politikom ne bavim. Ali, zbog nacionalnih pitanja naseg naroda koji dole treba da ostane jos uvek je veoma velika potreba da u sve to budemo aktivno ukljuceni.

U toku je formiranje nove savezne vlade i priprema redefinisivanja odnosa u Federaciji. Gde su u svemu tome Kosovo i Metohija?

-To nije nas problem. Oni koji budu radili na redefinisivanju neka vide gde ce Kosovo da stave. U svakom slucaju ono je deo Srbije i tako bi moralo da ostane, bez obzira na stav Crne Gore. Od prethodne savezne vlade smo ocekivali mnogo, a dobili smo veoma malo. Ne bih mogao da prognoziram kakav ce stav prema Kosovu imati nova savezna vlada. Ne znam koje ce njene ingerencije biti, niti poznajem mandataru.

Krajem meseca obelezavate 10 godina episkopskog rada koji se poklopio sa decenijom vlasti bivseg predsednika Milosevica. Kao svedok kosovskih zbivanja kako gledate sve ovo sto se desilo?

- Nema sumnje da je ta prica mogla da bude sasvim drukcija da smo imali drugog coveka na celu drzave, drugu politiku, a, mozda, i drugaciji narod. Nema sumnje da je od stava koji se zauzimao 1990. i 1991. godine zavisio razvoj svih dogadjaja na prostoru bivse Jugoslavije. Da se tada nastavilo u pravcu otvaranja demokratskih procesa koji su zapoceli, izbegli bi se sukobi i u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni, a sugurno i na Kosovu. Nazalost, politika koju su vodili Milosevic i njegovi saradnici najvise je doprinela da problem nezavisnog Kosova, koji je bio na samom dnu lestvice medjunarodnog interesovanja skoci na sam vrh, na stetu interesa srpskog naroda i Srbije. Rezultat te politke je sve ovo sto imamo sada na Kosovu i Metohiji. Prosto je neobjasnjivo da se za vreme njegove vladavine dopustilo toliko nagomilavanje naoruzanja na Kosovu, izgradnja tolikih bunkera, rovova.. da toliko Srba bude ubijeno i prognano, da se stvori paradrzava sa Kacanickim ustavom, sa predsednikom i albanskim izborima... Sve to u granicama legitimne i legalne drzave.

Bivsi predsednik je sada u Hagu. Kako Vi gledate na to da je njegovo izrucenje organizovano bas na Vidovdan?

- O Milosevicu sam govorio javno i glasno dok je on bio neko i nesto. Sada nema potrebe da bilo sta o njemu govorim. Neka on sam sada govori o sebi, jer ne zelim da komentarisem bilo sta sto je povezano sa njim.

Svojevremeno ste rekli da mu dugujete jos samo posetu u haskom zatvoru.

- Ostajem pri tome, ali verovatno tek kad budemo znali koju je kaznu dobio.

Sta mislite o saradnji sa Haskim tribunalom i da li se zaista moze govoriti o kolektivnoj krivici pojedinih naroda?

- Prema ucenju Pravoslavne crkve postoje greh i gresnik, zlocin i zlocinac. Nema zlocina bez zlocinca, niti zlocina koji bi se mogao pripisati citavoj jednoj zajednici. Postoje samo zlocinci koji treba da za svoje postupke odgovaraju. Sve sto je kolektivno: kolektivna odgovornost, kolektivno samoupravljanje - sve je to bila i ostala komunisticka ideja u kojoj je licnost potpuno izgubila znacaj. U Pravoslavnoj crkvi licnost ima veliki smisao, jer covek je licno bice koje odgovara za svoje postupke. Svaki zlocinac treba da odgovara za ono sto je cinio pred sudom pravde. U Jevandjelju stoji i da "nema nista tajno sto nece biti javno, nema nista sakriveno sto se nece otkriti". Nema sumnje da ce se svi zlocini otkriti i

izaci na videlo, da ce svi zlocinci ranije ili kasnije, osim ako nekoga sud Bozji ne pozove pre nego sto to urade ljudski sudovi, izaci pred lice pravde.

Dobro je sto ovo otkrivanje masovnih grobnica sirom Srbije vrse srpske vlasti, policija i pravosudje, jer se time srpski narod oslobadja upravo osecanja opste krivice i opste odgovornosti. Kroz otkrivanje tih zlocina i grobnica pokazuje da su za takva nedela krivi pojedinci, a ne ceo narod. Ali, kao sto se otkrilo ono sto je iz hladnjaca isplivalo na površinu, tako ce se otkriti i istina o masovnim grobnicama sa Srbima na Kosovu i, kako se cuje, i u Albaniji, gde se njihova tela sada prenose. Nista se ne moze sakriti. Sto se tice Haskog suda, mislim da je on uspostavljen samo zato sto pravosudje u novim drzavama formiranim na teritoriji bivse Jugoslavije nije sazrelo da resava tako krupna pitanja kao sto su ratni zlocini.

Da je postojalo srpsko sudstvo sposobno i kadro da podigne odgovarajucu optuznicu protiv Milosevica i da mu nepristrasno sudi, niko ne bi vrsio toliki pritisak da se on isporuci Hagu. Buduci da nase sudstvo ocigledno nije sposobno za jednu takvu vrstu sudjenja bilo je neophodno da se desi ovo sto se desilo.

*Jelena Tasic, VIKEND
subota-nedelja, 21-22. jul 2001.*

Veronauka i na Kosovu?

- Ako smo svi zeljno ocekivali promene politickog rezima koji je nasilno ukinuo veronauku u skolama i odvojio decu i omladinu od Crkve sasvim je prirodno sto Crkva, ciji su vernici doneli promene politickog sistema u Srbiji, ocekuje da se u te promene ugradi i vracanje veronauke u škole, sto nas takodje priblizava standardima evropskih drzava. U svim evropskim drzavama, bez obzira sto je Crkva odvojena od drzave, postoji verska nastava u skolama. Jasno je da se ovde polemika vodi izmedju ostataka komunizma i onih koji bi zeleli da Crkva ponovo zauzme ono mesto u zivotu naroda koje joj je vekovima pripadalo. Neke parohije u Eparhiji rasko-prizrenskoj i pre sukoba na Kosovu organizovale su nastavu veronauke pri crkvama. Da li ce se sada veronauka vrati i u škole na Kosovu i Metohiji zavisi od sporazuma izmedju Unmika i Ministarstva prosvete Republike Srbije. U svakom slucaju, mi smo spremni da na Kosovu poradimo na tome u nasim mogucnostima i uslovima tamo gde postoje škole i deca - kaze vladika Artemije, koji ce iduce nedelje u rodnom Lelicu obeleziti desetogodisnjicu episkopske sluzbe tokom koje je u Eparhiji rasko-prizrenskoj obnovljen duhovni zivot, monastvo, svetenicki kadar se podmladio, podignut je veliki broj novih hramova, uz velike aktivnosti na svim poljima izdavacke delatnosti i misionarskog rada.

Sta moze Covic na Kosovu

* SNV Kosova i Metohije je pre pola godine saradnju sa Saveznim komitetom za Kosovo i Metohiju uslovalo postojanjem drzavne strategije koju ce Komitet sprovoditi. Zasto se sada Covicu daje "blanko" podrška, kada realno iza njega osim ideje o dva entiteta na Kosovu, takodje, ne stoji nikakva konkretna drzavna politika?

- Kada je Kosovo i Metohija u pitanju jos uvek ne postoji jasna vizija nacionalne i drzavne politike, ali postoji zelja da se do toga dodje. To je pre svega odluka vlade Republike Srbije da za koordinatora za Kosovo i Metohiju imenuje gospodina Covica, koji se pokazao kao iskusan pregovarač i covek koji je usao u sustinu kosovsko-metohijske problematike. Njegov je cilj da se, pre svega, postigne konsenzus medju Srbima da bismo mogli da sa jedinstvenim stavom izadjemo pred kosovske Albance i pred medjunarodnu zajednicu. On je dobio podršku SNV na osnovu rezultata koje je pokazao svojim radom na jugu centralne Srbije i sposobnoscu da resava probleme. Njegov uspeh i rad na Kosovu u mnogome ce zaviti od Konferencije o Kosovu na kojoj bi trebalo da se dodje do zajednickog konsenzusa i stava svih predstavnika kosovskih Srba.

U svakom slucaju, Covic je covek koji ima ideju i zna sta bi drzava trebalo da postavi kao svoje ciljeve.

* Najava Konferencije o Kosovu podseca na ideju o svesrpskim crkveno-narodnim saborima. Da li se kasni sa svesrpskim dogovorima?

- Konferencija ce biti nesto poput srpsko-srpskog dijaloga koji smo svojevremeno organizovali u Beogradu i na Kosovu, jer mi smo i pre izbijanja sukoba insistirali da Srbi treba da budu jedinstveni. Cak se bilo odmaklo u stvaranju nekih zajednickih stavova, ali je rat sve pokvario, tako da sada moramo iz pocetka da radimo. Pre smene vlasti u Beogradu do dogovora nije moglo da dodje, jer stari rezim nije zanimalo nista u vezi s Kosovom. Samo 10 dana posle promene vlasti istupili smo sa zahtevom da se odrzi sastanak svih predstavnika kosovskih Srba, ali to, nazalost, do sada nije realizovano. Susret u Palati federacije 18. maja gde su bili prisutni svi ili vecina predstavnika srpskih opcija na Kosovu nije bio organizovan da bi se doslo do zajednickog stava, nego da svako iznese svoje poglede i da pri njima ostane, tako da se taj sastanak pokazao potpuno besplodnim i nije doneo nikakve rezultate.

RODITELJI I VERONAUKA

Mnogo je reci do sada izreceno i napisano o uvodjenju veronauke u skole, narocito od odluke da se pocne sa njenim izucavanjem od 1. septembra ove skolske godine. Taj problem je osvetljavan sa razlicitih strana, postavljana su pitanja u vezi sa evropskim i svetskim standardima, uticaj njenog uvodjenja na multienicnost i multikulturalnost ove nase sredine, ukazivano je na krsenje zakona i ustava - crkva je odvojena od drzave, pozivalo se na prava gradjana, prava roditelja, prava deteta i jos mnogo toga. U predhodnoj recenici upotrebio sam rec „problem“ koja se odnosila na nameru uvodjenja veronauke, povodeci se za opstom modom. Ako bih hteo da budem posten, makar prema sebi, morao bih da se ogradim od samog konteksta u kome se koristi rec „problem“.

Dakle, ako rec „problem“ oznacava pitanje predloženo za resavanje, to znaci da je postavljeno pitanje o resavanju veronauke. S tim u vezi mora se odmah rascistiti da li se resavanje odnosi na veronauku ili na tehniku njenog izucavanja u skolama. Znaci, dosli smo do dva niza pitanja - jedan se odnosi na pitanje da li je veronauka predmet podoban ili ne za izucavanje u skolama, a drugi niz je nacin kako taj predmet izucavati.

Kada je rec o tome da li je veronauka predmet podoban za izucavanje u skoli, odmah se razaznaju dve grupe - jedna smatra da je podoban, a druga ima suprotno misljenje. Ali, da bi situacija bila jasna, trebalo bi prvo da onaj koji o veronauci govori ili pise da se izjasni da li je vernik koji redovno ispunjava verske zahteve svoje vere - aktivan vernik, ili je vernik koji to cini povremeno, ili pak, ne veruje. Ovakva podela nije nimalo diskriminatorna. Naprotiv. Da bi neko mogao da govori o veri i potrebi vernika da veruje, mora i sam da bude vernik. Jer, kada neko izjavi da Bog ne postoji, da je religija opijum za narod i sl, taj je vec sam sebe diskvalifikovao, posto ne moze da sudi o svemu onome sto vernik dozivljava pri molitvi. To je za njega terra incognita i o tome, ako je posten, i ne treba da raspravlja.

Zasto ne moze da sudi?

Kada je rec o prirodnim naukama, za njih je bitno da se ogled moze ponoviti i utvrditi da li je rezultat tacan ili nije. Kod vere nije tako. Svako bice je jedinstveno i neponovljivo, svaki nas tren je jedinstven - priblizavanje ili udaljavanje od Svevisnjeg. A tu nema ponavljanja.

Pokusaj da se svet objasni pomocu dijalektickog materijalizma, ali i drugih pristupa koji se svode na odredjen broj kategorija, odredjen broj zakona slicnih prirodnim morao je propasti bas zato sto nikad ne moze uzeti u obzir tu neponovljivost svake jedinice, svakog bica Bozijeg.

Da li je uvodjenja veronauke krsenje demokratskih prava onih koji ne zele da im deca slusaju taj predmet?

Demokratija jeste vladavina vecine, ali se uvek mora imati u vidu i manjina, kojoj ne smeju da se uskrate prava. Hteli ili ne, oni koji se izjasnjavaju protiv veronauke moraju se svrstati u grupu neverujucih. Ta vrlo sarolika grupa ima i komunista, socijalista razlicitih opredeljenja, kosmopolita, a zajednicko im je da je zivot jedan, neponovljiv, da je Spasitelj samo prica za neprosvecene. Radi svog lagodnog zivota cesto su bili skloni da popuste pred razlicitim iskusenjima. Zato smatram stvarno hriscanskim cinom da se onima koji ne zele da slusaju veronauku omoguci izucavanje neceg srodnog, kao sto je istorija religije, etike ili neki takav predmet.

Zasto ovakvo resenje smatram hriscanskim cinom, hriscanskim pristupom? Zato sto pravoslavno hriscanstvo nije vera prinude, vec vera primera. Od Gospoda Isusa Hrista do poslednjeg Njegovog svetitelja niko nije trazio od vernih nista sto bi prevazilazilo njihovu snagu, nista sto bi ih nagonilo da cine nesto suprotno svojoj savesti. Nikad nisu dobijali blagoslov za mucenstvo oni koji nisu tome dorasli, oni koji nisu za to bili spremni. Nespremnima i nedoraslima je u vreme gonjenja savetovano da beze i da se kriju, da ne bi pali u iskusenje i odrekli se svoje vere.

Dakle, po evropskim i svetskim standardima, normalno je izucavanje veronauke, a hriscanski je omoguciti onima koji ne zele veronauku da slusaju neku drugu srodnu, ali sekularnu oblast. Ovakav pristup dobrim delom zadovoljava i zahteve multikulturalnosti i multietnicnosti.

Ukazuje se medjutim, da je uvodjenje veronauke krsenje zakona i ustava, jer je crkva odvojena od drzave. Ovakav stav je cisto licemerje. Jer, ako je tacan stav da je crkva odvojena od drzave da li je tacno da je i drzava odvojena od crkve, kako se to zapitao i Solzenjicin. Prema tome, ako treba da vazi da je crkva odvojena od drzave, morao bi da vazi i stav da je drzava odvojena od crkve. Kako bi se u matematici reklo, mora da postoji biunivoka korespondencija. A da ova korespondencija ne postoji, uocio je Solzenjicin, po profesiji matematicar i fizicar.

O koriscenju drzave ugledom crkve i crkvenih ljudi najbolje svedoci primer popa Vlade Zecevic koji je 7. marta 1946. potpisao cuveni ukaz kojim se zabranjuje povratak kolonista na njihova imanja na Kosovu i Metohiji, a radi njihove licne sigurnosti i bezbednosti. Danas znamo da je to bio pocetak sistematskog izгона Srba iz njihove postojbine, pocetak rusenja koje se danas iskazuje sa preko stotinu unistenih crkava i manastira koje su pocinili najbolji ucenici onih koji su odvojili crkvu od drzave.

Dizite skole,
 Deca vas mole!
 „Skinu mi, babo, s cela oblake:
 Ne daj me, babo, u prosjake!
 Ne stedi, babo, rad dobra moga,
 Smiluj se, babo, tako ti Boga!
 Jer bice dana, al' nece srece,
 I bice ljudi, al' Srba nece;
 Pomozi, babo, pomoc' cu i ja,
 Da srpsko ime joste prosija!"
 Dizite skole, Deca vas mole!

Mnogi ce oceniti ovaj odlomak, a i celu Zmajevu pesmu kao pateticnu, nacionalisticku i jos ce bitih inih atributa te vrste koje ce joj dodati, ali za mene, nestrucnog na polju vrednovanja kvaliteta pesama ipak je presudno da se ona nasla u antologiji Bogdana Popovica. Medjutim, cilj ovog citata je da ukazem na izvesni paralelizam pojava - u proslosti su roditelji odbijali da dizu skole, a danas odbijaju da dozvole da deca uce veronauku. (Ali, da budem iskren, postoji i antiparalelizam - mnogi ugledni ljudi su u proslosti o svom trosku dizali skole, a mnogi ugledni danas nisu saglasni da deca uce veronauku).

Poslednjih godina mnogo se govori o pravu roditelja, o pravu coveka, o pravu deteta. Govori se o slobodnom razvoju decije licnosti i sl. Ako postoje svi ti akti, moram se zapitati otkud roditelju apsolutno pravo da raspolaze razvojem licnosti svoga deteta, i da mu uskrati mogucnost upoznavanja sa osnovama hriscanskog verovanja. Da li to odbijanje da dete uci veronauku znaci da je roditelj postidjen i posramljen sto bi dete moglo znati nesto sto on, roditelj ne zna i sto je odbijao da upozna. Ali, moram pretpostaviti i mogucnost da roditelj to radi iz ubedjenja - ne veruje u Boga. Bilo koja da je od pretpostavki tacna, to samo znaci da roditelj uzima u svoje ruke prerogative onoga protiv koga je - Boga - i odredjuje sudbinu deteta. Ono sto je takav roditelj propustio ili odbio da sazna je cinjenica da se danas u manastirima sirom zemlje nalazi mnogo mladih monaha. U bilo kom od manastira koje ja znam, od Kovilja, preko Sopocana, do Decana i Svetih Arhangela, broj mladih monaha, onih do tridisetak godina, prevazilazi brojku od 80%. Ti mladi ljudi spasavaju sebe, svoje roditelje, mole se za ceo svet. Nije malo roditelja koji su, iako dotle u najmanju ruku ravnodusni prema veri, videvsi podvig svoje dece i sami poceli da razmisljaju o svojim postupcima. Neki su i posli putem koji su im deca pokazala. Jer, ne treba zaboraviti da je Gospod rekao: „Pustite djecu neka dolaze meni, i ne branite im; jer je takvih Carstvo Bozije." (Marko 10,14).

Ne dati deci da uce veronauku ne znaci samo da im je uskracena jedna kulturna dimenzija, da je izneverena jedna vekovna tradicija. Tako shvacena veronauka je samo ona spoljna, povrminska ljuska, a ispod nje se nalaze jos vece i dragocenije vrednosti. One su prenosene iz generacije u generaciju. Otuda smo i ponosni na pravoslavlje, koje nikada nije bilo usko vezano za jednu naciju ili jedan prostor. Univerzalna vrednost pravoslavlja ogleda se u recima patrijarha Genadija Sholarija (1405. - 1473.) koji je jelinskom nacionalizmu u doba propasti Carigrada pretpostavio pravoslavno hriscanstvo: „Prema sam Jelin jezikom, nikad ne bih govorio da sam Jelin, jer ne mislim kao stari Jelin. Naprotiv, ja bih zeleo da me zovu prvenstveno po mojoj veri i, ako bi me ko upitao ko sam, odgovorio bih mu da sam hriscanin."

Pravoslavlje, kao bastinik svetootackog predanja, sacuvalo je onu jednostavnost, neposrednost i skromnost koja se nalazi jos u Poslanici Diognetu nastale polovinom drugog veka posle Hrista: „Jer, Hriscani se od ostalih ljudi ne razlikuju ni zemljom, ni jezikom, ni odevanjem. Jer, niti zive u svojim gradovima, niti upotrebljavaju neki poseban dijalekt, niti vode neki posebno oznacen zivot. Njihovo ucenje nije pronadjeno izmisljanjem ljudi svastara, niti su oni, kao neki drugi, pristalice ljudske nauke... Borave u telu, ali ne zive po telu. Na zemlji provode dane, ali im je zivljenje na nebu. Pokoravaju se postojećim zakonima, ali svojim zivotom prevazilaze zakone. Vole sve, a svi ih gone... I prosto receno: sto je dusa telu, to su Hriscani u svetu. Dusa je nastanjena u svim udovima tela, i Hriscani su po gradovima sveta. Dusa obitava u telu, ali nije od tela; i Hriscani borave u svetu, ali nisu od sveta... Dusa telo koje je mrzi voli, i njegove udove; i Hriscani vole one koji ih mrze." (DELA APOSTOLSKIH UCENIKA - Preveo sa grckog izvornika i krace uvode i napomene napisao +Episkop Zahumsko-hercegovački i primorski Atanasije, Vrnjacka Banja - Trebinje ratne 1999.)

U Beogradu 14.07. 2001. Branislav Skrobonja, otac petoro dece

Izjava episkopa Rasko-prizrenskog Artemija

IZLAZAK NA IZBORE SA JEDNOM LISTOM

Episkop rasko-prizrenski Artemije izjavio je da ako Srbi odluče da učestvuju na izborima na Kosmetu, onda oni treba da budu jedinstveni, s jednom listom.

"Ako se resi da se na izbore ne ide, onda niko na izbore ne treba da izlazi", stav je episkopa rasko-prizrenskog i predsednika Srpskog nacionalnog veća Kosova i Metohije.

Komentarisuci ideju o dva entiteta na Kosovu, vladika Artemije je istakao da to "nije ideja o podeli, vec sagledavanje postojece stvarnosti..." Jedino resenje za sada je "neka vrsta samouprave na Kosovu, kako za Albance, tako i za Srbe... dok se ne stvore uslovi da zivimo zajedno", naglasio je on i dodao da je protiv bilo kakve podele Kosova.

Kosovo je deo Srbije i tako bi moralo da ostane, bez obzira na "stav Crne Gore", rekao je episkop rasko-prizrenski i konstatovao da o juznoj srpskoj pokrajini jos ne postoji "jasna vizija nacionalne i drzavne politike", ali postoji zelja vlade Srbije da se do toga dodje.

Stav Veca Beogradskog univerziteta

VERONAUKA NIJE PRIORITET U REFORMI OBRAZOVANJA

Vece Beogradskog univerziteta smatra da uvodjenje veronauke u škole nije prioritetan zadatak u reformi obrazovnog sistema i "da se radi o nedopustivoj politickoj instrumentalizaciji pitanja koje je od sustinskog znacaja i dugorocnih posledica po drustvo".

Jedan od zakljuccaka na nedavno odrzanoj sednici Veca BU jeste i da ishitreno uvodjenje verske nastave ne doprinosi razvoju adekvatnog pogleda na svet i ulozi obrazovnog sistema u sluzbi konstruktivnog uvodjenja drustva u savremene evropske tokove.

Vece Beogradskog univerziteta smatra i da bi ukljucivanje Bogoslovskog fakulteta u Univerzitet znacilo "neprikladno spajanje naucnog, kritickog misljenja sa misljenjem koje je zasnovano na verovanju u apsolutno".

Veronauka "preko kolena"

IZ ZABLUDE U ZABLUDU

Pise: Gordana JOCIC

PROMOTER "zemaljske Srbije", premijer Zoran Djindjic, okoncao je devetomesecno (5. oktobar - 5. jul) iscekivanje pristalica "nebeske Srbije" da "prva demokratska vlast", posle pola veka izgnanstva, vrati versku nastavu u srpske škole. Odluka o ponovnom uvodjenju katihizisa u skolski program, za sada u fakultativnom obliku, iako to nije izricito receno, jedna je od onih za koju je DOS, odnosno premijer Djindjic "preuzeo odgovornost", ostavljajuci ostalima samo da se sinhronizuju sa njihovim (njegovim) vec gotovim resenjem.

Ako se ovome pridodaju novi Zakon o verskim slobodama, o kojem se trenutno vodi rasprava u Skupstini Srbije, a posebno ucestala zajednicka konsultovanja i slikanja srpskih drzavnika i vladika i mnogopominjana religioznost predsednika drzave Vojislava Kostunice, kojom su prozeti skoro svi njegovi drzavnicki poslovi, stice se utisak da su za vernike u Srbiji nastupili bolji dani. Rec je, medjutim, samo o prividu porasta drzavnog razumevanja za verska pitanja. Upravo izjava premijera Djindjica prilikom izrucenja Slobodana Milosevica u Hag, o opredeljenju za "zemaljsku Srbiju", svedoci o tome da DOS-ova vlast nastavlja sa Milosevicevom neokomunistickom praksom zloupotrebe religioznih mitova, sto nikako nije znak dobre namere prema vernicima. Bas kao sto se do "nebeske Srbije" ne stize ratnim zlocinima, tako i opredeljenje za prosperitetnu, bogatu, tolerantnu zemlju, u kojoj se postuju ljudska i gradjanska prava i razvijaju zive komunikacije sa okruzenjem, nije iskljucivo opredeljenje pristalica "zemaljske Srbije". Na drugoj strani, iako se takav utisak ne namece uvek iz istupanja nekih crkvenih dostojnika i velikodostojnika (a cesce raznih fundamentalnih grupa koje se predstavljaju kao "pravoslavne"), interesi "tradicionalista" su, takodje, prosperitet, razvoj i svaka razumna reforma.

Otuda je jasno da izrucenje Slobodana Milosevica nema i ne bi ni trebalo da ima ikakve veze sa podelom na "tradicionaliste" i "reformiste", ili opredeljenjem za "nebesku" ili "zemaljsku" Srbiju, cak je javno Djindjicevo izjasnjavanje za "zemaljsku Srbiju" povreda verskih osecanja pravoslavaca ne samo onih kojima je "testament kneza Lazara" - svetinja, vec i onih drugih koji u "nebeskoj Srbiji" vide eshatolosku buducnost.

NA ISTOJ vrsti neznanja i zabluda gradi se sada i pravo srpskih djaka da biraju izmedju veronauke i predmeta koji se zove: "Obrazovanje za toleranciju, ljudska prava i demokratiju". Ako ostavimo po strani pitanje sta se dobija time sto se samo deo djacke populacije skoluje za toleranciju, ljudska prava... (specijalisti za demokratiju, sta li?), ostaje nedoumica da li je izabrana prava paralela

veronauci.

Drukcije receno, verskom pogledu na svet mogu i treba da "konkurisu" naucni, umetnicki, pa i politicki (ideoloski - nekada marksisticki, a sada - liberalno-demokratsko-sekularni) pogled na svet, ali stvaranje paralele izmedju veronauke i predmeta "Obrazovanja za toleranciju..." samo doprinosi postojecoj predrasudi po kojoj vernik, zbog dogmata svoje vere, ne moze da bude tolerantan prema drugacijim misljenjima i ponasanjima, recimo - homoseksualnim. Istina je da u okviru razlicitih religija ima razlicitih stavova prema toleranciji, demokratiji i ljudskim pravima, ali i da, bar sto se tice pravoslavlja, nema kolizije u pravoslavnom ucenju sa ljudskim i gradjanskim pravima. Svakako, pravoslavlje ne uci da je homoseksualizam prirodan nacin seksualnog opstenja medju ljudima, ali ne zastupa ni stav da se pristalice ljubavi prema istom polu trebe motkama, te je stoga jasno da su u ovakvim sporovima na delu krivi tumaci svoje vere. Jedna u nizu zabuna oko uvodjenja veronauke u skole proistice i iz toga sto drzava, cak i uz dopustenje da se veronauka izucava u skoli, pokusava da izbegne da djak postane vernik (otuda predlozi da se ovaj predmet zove "Nauka o religijama i civilizacijama" - nesto kao moderna mitologija). Preovladava uverenje protivnika veronauke da bi negovanje vere u Boga (svako svoga) "podgrejala nacionalnu diferencijaciju, frustracije i strahove, pojacala autoritarnu dimenziju skole i znacila kraj kritickog misljenja za djake".

Rec je o produzenom ateizmu samo sada pod izgovorom da je "sekularna drzava (odnosno bezbozna ili mnogobozačka) tekovina liberalno-demokratskog razvoja Evrope", sto je poduprto i poznatim verskim licemerjem, poput onog od pre samo par godina kada je iz Ministarstva prosvete stigla naredba da sveštenici mogu u skolama rezati slavski kolac za Svetog Savu i pricati o Rastku - prosvetitelju, ali ni slucajno ne smeju propovedati da je bio monah, podviznik na Svetoj Gori, naslednik prestola koji se odrekao te vrste vlasti da bi se posvetio postu i molitvi i izgradnji srpske crkve.

Upravo zbog ovog izbegavanja suocavanja sa temom sta (ili ko) je istina - kad je rec o odgovorima na pitanja o nastanku sveta, coveka, odnosu muskarca i zena... drzavni ministri i vere i prosvete pravdaju sada uvodjenje veronauke vraćanjem morala u drustvo (valjda u trendu borbe protiv korupcije), cime je stvorena jos jedna drustvena zabluda (da ne govorimo o steti koja se nanosi Crkvi, jer se Bog, na ovaj nacin, predstavlja kao strogi otac).

KONTROLA moralnog i kulturnog zivota drustva od strane crkve - institucije nije cilj uvodjenja veronauke, bar ne cilj koji bi trebalo Crkva i drzava da propagiraju, a pogotovo to ne propagira Srpska pravoslavna crkva. Cilj uvodjenja veronauke je vraćanje prava ucenicima da na, kako neko rece - "imanentnu potrebu da odgonetnu tajnu coveka, zivota, smrti, nastanka sveta" odgovore izborom svog sopstvenog pogleda na svet, ne iskljucivo nacunog, kao do sada u skolama, vec i religioznog (duhovnog).

Isto vazi i za uvodjenje veronauke u skole ili sveštenika u bolnice i vojsku sto, prema stavovima SPC, ne bi trebalo da bude ista vise od stvaranja ambijenta u kojem svaki pojedinac ispunjava svoje ljudsko pravo da bude vernik ili ateist i u drzavnim institucijama i van njih, jer je dosadasnja praksa izdvajanja vernika van prostora javnih drzavnih institucija zapravo znacila njihovu diskriminaciju u odnosu na ateiste.

Sledi kao zakljucak da propagiranje verskih sloboda i njihova realizacija u praksi prosto vaze za vise verskog obrazovanja kako kod djaka tako i kod odraslih, iako za to kao drustvo jos nismo dorasli, ali od necega mora da se pocne.

LICNI STAV

BEZ TOLERANCIJE NEMA DEMOKRATIJE

Jedna od prvih lekcija iz demokratije jeste tolerancija i medjusobno uvazavanje. Nasa je slabost sto je tolerancija kod nas apstraktan pojam koji ne nalazi svoje mesto u praksi.

Poruke koje nam stizu iz Ministarstva za prosvetu i sport uznemiravaju gradjane, jer su autoritarne i netolerantane, upravo kao i poruke pojedinih visokih intelektualaca sociologa, koji bi morali znati da je kljuc demokratije u toleranciji.

Svi znamo da je religija stara koliko i istorija coveka, prema tome, prirodno pravo covekovo je da moze upraznjavati i iskazivati sva svoja religijska osećanja, ukljucujuci i ucenje o veri. Zato, umesto zaostrevanja i stvaranja zategnutosti izmedju gradjana vernika i ateista - dajmo sansu tolerantnom ponasanju. U suprotnom, Crkva i njeni vernici koji su cekali 60 godina da osnovna znanja o religiji mogu i da uce u skoli, nezadovoljni autoritarnim stavom nadleznog ministarstva, bice primorani da traze zastitu u Ujedinjenim nacijama, zbog nepostovanja svojih prava. Jer u ovoj zemlji ne postoji odgovarajuca institucija koja bi branila sasvim obicnog gradjanina, cija su prava u ovom slucaju najugrozenija, jer nije ni politicar ni visoki naucnik niti je bogat. Prema tome, on nema ni "veze", ni novac, ni znanje kako bi mogao da zastiti svoja ljudska prava, a to je ne mali broj ljudi ne samo kod nas, nego i u celom svetu. To je najveća populacija gradjana i glasaca kojima se ovde salju prazne

poruke bez licne odgovornosti.

U Ustavu SRJ, clan 18. pise: Crkva je odvojena od drzave, ravnopravna i slobodna u vrsenju verskih poslova i obreda. U Ustavu Republike Srbije, u clanu 41. pise: Jemci se sloboda veroispovesti, ispovedanja vere i vrsenja verskih poslova i obreda. Verske zajednice su odvojene od drzave. Drzava moze pomagati verske zajednice. Verska zajednica moze osnovati verske skole i dobrotvorne ustanove.

Svi ovi elementi naseg Ustava se nalaze i u ustavima mnogih savremenih drzava, a Crkve su takodje odvojene od drzave. Ali to ne znaci netoleranciju prema radu tako znacajne institucije kao sto je Crkva, onemogucavanje slobode u vrsenju svih njenih poslova, a veronauka spada upravo u delokrug rada Crkve. Veronauka se danas u vecini savremenih drzava izucava po izboru i slobodnoj volji, upravo kao sto je to i ovde predloženo. Bivsa SFRJ kao clanica UN, 1981. god. na 37. skupstini, potpisala je deklaraciju o eliminaciji svake vrste diskriminacije i netolerancije na religijskoj osnovi. Svaka zemlja potpisnica ove deklaracije je time preuzela obavezu da ce preduzeti konkretne mere u sprovođenju ove deklaracije. To ne znaci samo mrtvo slovo Ustava zakona.

Nesreca ovog naroda je u tome sto njegova drzava mnogo obeca, donese zakone koje posle i sama ne postuje. Crkva je sa svojim vernicima vec godinama trazila pravo da kroz veronauku upozna učenike nove generacije sa osnovama vere, a ne da oni postanu i vernici. To je licni izbor svakog coveka. Onaj ko nema pravu informaciju, ne moze napraviti ni pravi izbor. Zato je skola najbolje i najsigurnije mesto za dobijanje i verskih informacija. Nedoovoljavanje veronauke u skoli je netolerancija i religijska diskriminacija. Nasa Crkva i njeni vernici imaju pravo zalbe pred UN.

Kada je 1988. g. bivsa SFRJ ustanovila forum za ljudska prava, imao je obavezu da gradjanima pruži sva obavestjenja o širokom spektru iz oblasti ljudskih prava i kako da ih ostvare. Na zalost, ovako vazan forum pristao je da postoji samo formalno i za njega je malo ko i znao, pa je tako i postao samo pokrice bivsem sistemu da je drzava nesto radila na tom planu, dok je ta institucija postala sama sebi cilj. Taj isti forum sada se transformisao u Beogradski centar za ljudska prava, kao da su ljudska prava privilegija koja pripada samo Beogradjanima. Takva i njoj slicne institucije su luksuz, koji ne sluzi da informise i pomogne gradjanima kako da ostvare svoja ljudska prava, jer im je lakse da funkcionisu apstraktno a ne konkretno; taj luksuz sebi ne mozemo dozvoliti.

Ako ne pocnemo sprovođiti i postovati sve medjunarodne standarde, u koje spada i postovanje ljudskih prava, onda mi jos dugo, dugo ne mozemo postati ravnopravni clanovi savremene zajednice naroda Evrope.

Zato nam je neophodan anti-diskriminacioni zakon sa nezavisnom institucijom koja bi sa svojim tribunalom imala jurisdikciju administriranja tog zakona. Srbiji je to potrebno a njeni gradjani zaslužuju takvu instituciju koja ce brinuti o sprovođenju u zivot njihovih ljudskih prava.

Nadamo se da ce i za ovaj problem gospodin Cindjic imati sluha i ponovo doneti drzavnicku odluku, da nas jos jednom uveri da mi stvarno idemo napred.

U Beogradu, 19.7.2001. godine

Jovanka Secanski*

**autorka je vise godina radila u inostranstvu, radeci na unapredjenju prava manjina i ljudskih prava uopste. Sada zivi u Zemunu*

"Reporter" u Bondstilu

BLIZANCI NAD KOSOVOM

Nacin na koji se interno deli americki vojni kamp na Kosovu Bondstil mogao bi da ilustruje velicinu tog vojnog objekta.

Podeljen na delove blizance koje unutar baze nazivaju Severni i Juzni grad Bondstil, iako predstavljen kao kamp multinacionalnih snaga na Kosovu, predstavlja najveću americku vojnu bazu napravljenu nakon Vijetnamskog rata.

Na vise od 300 hektara prostiru se savršeni redovi stambenih baraka, vozila i letelica. Sve sto cini americku modernu vojnu tehnologiju i sto se nalazi u bilo kojoj drugoj bazi ovog tipa na svetu nalazi se i u Bondstilu.

Tvrđnje americke administracije da je Bondstil privremena baza tesko se mogu potvrditi, jer bi za uklanjanje tehnologije i opreme iz Bondstila trebala gotovo ista kolicina novca kao i za njeno postavljanje. Uz to, neprekidan rad kranova i bagera unutar baze na izgradnji novih objekata nikako ne daju utisak privremenosti.

Sam ulazak u Bondstil zahteva mnoštvo kontrola i naravno stalnu pratnju lica zaduzenih za posetioca. Ta lica gosta jednostavno zaduže na kapiji, a "razduzuju" ga kad prodje kroz kapiju napustajuci bazu. Sve u bazi je strogo kontrolisano.

Na dozvoljeno slikanje se budno pazi, a naglo skrenut objektiv u pogresnom pravcu mogao bi gosta uz sve gostoprimstvo da kosta filma i uskracivanja gostoljubivosti.

"Nije dozvoljeno slikanje operativnog centra i parka borbenih vozila", glasilo je upozorenje narednika Burovsa, iako je upozorenje za borbena vozila bilo nepotrebno jer su se nalazila nekoliko kilometara daleko od komandnog centra.

Daleko od operativnog centra nalaze se i elitne jedinice američke vojske, koje u okviru baze imaju status borbenih vozila.

Njihovi pripadnici se lako raspoznaju.

"Pomalo su nadobudni. Ne druže se sa ostalom vojskom, a i njihove prostorije su posebne", nerado je prokomentarisao jedan od vojnika iz inženjerije sedeci u Kapucino baru, najomiljenijem okupljalistu u bazi.

U blizini tog bara nalazi se i jedan od tri rekreaciona centra u bazi, koji sadrži modernu teretanu, salu za kosarku, diskoteku i salu za slobodne aktivnosti. U sklopu ovog centra u Jucnom gradu nalaze se i vanjski tereni za odbojku.

U servis-sluzbama rade vecinom civili iz okoline. Ipak, nije poželjno govoriti srpski, iako unutar baze ne postoji nikakva opasnost od incidenata.

"Mogli bi da pomisle da je provokacija", glasilo je objasnjenje uz naglasavanje da problema sa zaposlenim civilima do sada nije bilo.

Makedonski Albanci: Cini se da civili u Bondstilu obavljaju uglavnom manuelne poslove, jer se najcesce mogu videti na iskopavanju kanala i ciscenju puteva.

Domacini ih hvale kao nezamenjive na poslovima u menzi, a posebnu pohvalu zaslužuju izdržavajući u velikoj prasini, koja je odlika baze.

Ceste unutar baze su vecinom pravljenе od tucanog kamena, a ogranicenje brzine od 15 km/h sprečava "besnije" vozače da za sobom ostavljaju trag.

Poseban deo baze predstavlja heliodrom, na kojem se nalaze svi tipovi borbenih helikoptera američke vojske.

"Sve sto treba mi mozemo da uradimo", pohvalio se motom svoje jedinice kapetan pilot C. V. Roj, jedan od zapovednika helikopterske jedinice u Bondstilu.

Izigravajući dobrog domacina, ovaj Top Gan lik pozalio se u poverenju da imaju mnogo posla i da zbog toga vecina helikoptera nije na pisti.

Nakon te izjave dao je sve od sebe da pokaze totalnu neupucenost o tome gde su zaposleni njihovi helikopteri u trenucima kada na Kosovu svi tvrde da je mirnije nego ikada.

Ono sto je kapetan Roj naglo zaboravio otkrilo se u modernoj britansko-američkoj bolnici, gde je porucnik Oliveira ucinio sve da prikaze humanitarnu stranu misije.

"Sve sto imaju moderne bolnice imamo i mi", sa mnogo entuzijazma pricao je porucnik, a za ilustraciju efikasnosti procedure: prva pomoc - operaciona sala - intenzivna nega - soba, iskoristio je sveže ranjenike.

Ono sto je kapetan Roj pokusao sakriti lezalo je u klimatizovanim satorskim sobama.

Dvojica albanskih terorista iz Makedonije dobila su kompletну negu u Bondstilu, a porucnik Oliveira se pozalio i na problem vezan za njih: "Ovo naravno nisu prvi. Stize ih na desetine. Mi cemo im pruziti pomoc, ali nakon toga ne znamo sta sa njima i kome da ih vratimo."

Na njegovu veliku radost, baraka u kojoj su do tada izleceni bili smesteni bila je prazna. "Izgleda da su ih danas vratili....", zastao je zbunjeno tiho dodajuci: "da rade, sta vec rade..."

Broj: Nakon toga razgovor je bio završen, a ljubazni porucnik je ostao u društvu smrknutog ostatka osoblja u bolnici, koje opslužuje kompletan kamp, ali i vecinu okolnog stanovništva, narocito kod tezih slucajeva.

U pokusaju da skrene temu sa pacijenata iz Makedonije porucnik je pomenuo i dve kapele unutar baze - jednu za severni, jednu za juzni deo grada.

"Imamo i u sklopu bolnice jednu malu za hitne slucajeve", jos jednom je izleteo porucnik. Na upitan pogled cak i narednika iz pratnje dao je objasnjenje: "Pa znate, kad nekom treba poslednja ispovest."

Kapele se nalaze na najlepsim mestima u kampu, a posebno zanimljiv je raspored sluzbi jer je na tabli ispred kapele istaknut raspored za protestante, katolike, baptiste i adventiste.

Zasada nema dzamija, ali je pratnja iskoristila priliku da naglasi da je i takva solucija u planu.

Sa platoa ispred kapele uz koju se nalaze restoran i picerija pruža se pogled na naselje, koje ostatak kampa zove korejskim.

Tu je smestena vojska koja je svoju primarnu obuku zasnivala na budućoj sluzbi u jugoistocnoj Aziji, ali je veci deo završio na Kosovu i njihove smene, za razliku od ostatka kampa, mogu biti i duže od šest meseci.

Pravilo je za vojnike koji su na Kosovu da služe šest meseci, a pored profesionalaca i elitnih jedinica ostatak broja od zvanicnih tri hiljade vojnika cine rezervisti odnosno pripadnici Nacionalne garde.

"Kad odsluzim ovih šest meseci, završicu jos godinu dana skolovanja i ne verujem da cu se vracati u

vojsku. Plata je dobra i to ce mi biti sasvim dovoljno", poverila se narednik Burovs precizirajuci da plata u ovoj bazi zavisi od ranga, staza i poverenih zadataka.

Sam podatak o tri hiljade vojnika u Bondstilu zvuci prilicno neverovatno ako se pogleda funkcionisanje baze, koja je sposobna da zivi potpuno odvojeno od okoline i koja poseduje cak i sopstveni sistem za vodovod. Protiv ovog podatka ide i podatak da baza Monteit, koja predstavlja neku vrstu ekspoziure Bondstila udaljenu pola sata, broji dve hiljade vojnika, a velicine je Bondstilovog pres i bolnickog sektora.

Ipak, na pitanje o brojnom stanju niko ne odgovara, a svi odgovori pokusavaju da budu prebaceni na temu o vrsti pomoci koju americke jedinice pruzaju na Kosovu.

Monteit: Celicna disciplina i organizacija u Bondstilu postaje daleko opustenija u kampu Monteit, gde, iako vase ista pravila, atmosfera ni priblizno nije Bondstilova.

Tenkovske i artiljerijske snage koje daju patrole u delu od Gnjilana do juzne granice Srbije daleko su opustenije od snaga koje se nalaze unutar ograde velikog brata.

Kapetani Kardona i Freit vise nego srdacno su obavljali uloge turistickih vodica u patroli na liniji Gnjilane - granica Srbije prema Bujanovcu.

Kao deo smene obojica su zaduzeni za rad sa lokalnim stanovnistvom kroz humanitarne projekte i pojedinačne akcije.

Njihov optimizam naglo splasjava tokom stajanja u najblizem granicnom selu prema Srbiji - Dobricanima.

"Ovo selo je prirodna zamka. Zasada nam je ovo najveći problem", tiho je pricao kapetan Freit gazeci po blatu i preskakuci velike rupe u samom centru sela.

"Ovde automobili moraju usporiti do minimuma, sto daje priliku mestanima za kamenovanje. Narocito deci", objasnio je zamku Dobricana.

Koliko je zamka prirodna, moze se zakljuciti i na osnovu toga sto je put na ulazu i izlazu iz sela skoro idealan.

Samo u centru rupe su velicine bunara, i to tacno na mestu gde se nalazi novi spomen-park borcima UCK.

"Za put treba oko 50 hiljada maraka. Tacno koliko je kostao ovaj spomenik, a sve je finansirala medjunarodna zajednica", procedio je Freit, zaleci se na losu sliku koja se time stvara o njima.

Put kroz Dobricane je nakon preuzimanja kontrole na jugu Srbije od strane MUP-a Srbije postao jedan od najprometnijih puteva iz Kosova ka Srbiji i idealna meta za lecenje nezadovoljstva Albanaca situacijom u Bujanovcu.

"Oni smatraju da im je to oteto i ovde se prazne", pokusao je da nadje opravdanje kapetan Freit, dok je njegov kolega bio mnogo konkretniji: "Jedino sa Albancima imamo problema, iako ima i srpskih sela sa kojima radimo. Ostaci UCK imaju veliki uticaj na mlade od 15 do 25 godina. Ti ljudi bi jos da ratuju", ljut je bio kapetan Kardona brzo se smirivsi i odrzvsi jedan lepo spremljen govor o potrebi zajednickog zivota i medjusobne tolerancije.

Srpske oaze: Broj patrola koje kruze cestama dovoljno govore o sigurnosti u ovom delu Kosova, ali i u Dobricanima i na putu do Gnjilana primetno je da se mnogo gradi.

Gradnja prestaje u srpskom selu Silovo, koje je popravilo Kardonino raspolozenje jer se, kako je rekao, tu nalazi najbolji kafe-sop u kraju.

Kafe-sop u Silovu predstavlja adaptirana limena garaza, koju cak i njen gazda Dragann Djokic naziva konzervom.

"Sta ces, ovom konzervom ja ipak hranim cetvoro", jadao se gazda.

Ulazak u ovo srpsko selo obelezen je hladnjacom sa izbelemom krpom na vrhu, iako se svi u Silovu ponosno kunu da je to srpska zastava.

Srdacni pozdravi sa kapetanima pokazuju da su Amerikanci u ovom selu cesti gosti, a brza razmena informacija o mogucnosti obnove Draganove kuce pokazala je da se kapetan Kardona i gazda kafe-sopa dobro poznaju.

"Rado bih pomogao Draganu i njegovoj porodici", priznaje sedeci u rostiljnici, koju zove kafe-sopom. Srbi iz Silova doskoro su bili potpuno izolovani od sveta, ali je vece angazovanje Amerikanaca omogucilo da odu cak u Gnjilane u soping. Zasada idu uglavnom zene uz pratnju, ali ponekad se usude i muskarci. Bez nepotrebnog zadržavanja i kod proverenih trgovaca.

"Prevladala je para", slegnuo je ramenima Dragan, koji prilicno nevesto glumi dobro raspolozenje sa americkim vojnicima.

Njegovo sleganje ramenima do izrazaja dolazi kada prica o svojoj kuci, koja se nalazi malo ispred izbledele krpe: "Prvo su opljackali, pa pokusali paliti, a sad to vise i nije pljacka. Jednostavno dodju i uzimaju sta im treba", opisao je stanje svoje cetvorospratne kuce sa restoranom, za koju je, tvrdi, nekada dobijao milion i po nemackih maraka.

Ubrzo se oko patrola okupljaju i ostali zitelji sela i raspolozenje se vidno popravlja.

Kapetani su zapljusnuti pozivima na rucak i na kafu, a Kardona tvrdi da im to uzvracaju povezujuci ih sa humanitarnim organizacijama.

Nastavak patrole vodi kroz Gnjilane. Celim putem mogu se videti nove gradjevine.

Sest i bezi: U samom centru Gnjilana najprepoznatljiviji su novi automobili parkirani tik do konjskih kola i prodavnice kao sto su "Gas" ili "Beneton" tik uz prastare poslasticarnice.

U gradu dominiraju dve zgrade nalik losoj scenografiji iz niskobudzetnih SF filmova. Zgrade isprane boje, jednostavno su obložene satelitskim antenama, sto bi dalo utisak da je u Gnjilanu maternji jezik engleski.

Da nije bas tako, pokazuje reakcija kapetana, koji poreklo antena objasnjavaju pomirljivim osmesima.

"Ipak se oseca napredak", skrece temu Kardona, medjutim njegov napredak nije potvrđen u sledecem srpskom selu - Partesu.

Pre nekoliko dana na ulazu u selo izgorelo je nekoliko srpskih vozila, a straze KFOR-a u selu su se pojacele.

Glavna atrakcija u selu trenutno je zubarska stolica, zasluga kapetana Freita, koji ju je ponosno pokazivao. Odusevljenje je malo popustilo kada mu je mesni zubar objasnio da jos uvek ne sluzi nicemu osim za sedenje, jer odvod vode nije dobar, a nema ni materijala za rad ordinacije.

Sve posete koje je "spontano" obavila ova patrola ipak su se uklopile u tajming za rucak i vreme za povratak u bazu.

Svi upitani su ponosni na svoj posao koji obavljaju, ali jos niko nije cuo da je neko trazio produzetak boravka od sest meseci.

Slobodno vreme unutar baza i iscekivanje da li ce izbiti neki incident jace je od dodataka na redovnu platu koju imaju svi americki vojnici na Kosovu.

Cetiri dana u Bugarskoj - jedini dopusteni odmor u sest meseci - sigurno nije dovoljno da spere nevidjene kolicine prasine u bazama i na kosovskim cestama.

Nesto ce se mozda i promeniti kada u Bondstilu pocnu da prave naselja za duze stanovanje, sto je proces koji jos nije poceo, ali u Monteitu misle da je samo pitanje dana kada ce komandni kadar Bondstila dobiti uslove da u bazu dovede porodice.

Jedino sto sprecava taj proces trenutno je visok faktor rizika u celoj oblasti, ali i taj faktor garantuje jos dug ostanak Amerikanaca na Kosovu.

Imena

Kamp Bondstil se proteze na vise od tri stotine hektara prostora. Ime je dobio po americkom heroju iz Vijetnamskog rata naredniku Dzejmsu Liroju Bondstilu, koji je brojna odlikovanja zaradio spasavajuci nekoliko jedinica iz zaseda, kao i u ucescu u oslobadjanju americkih oficira po koje se vratio odbivsi medicinsku pomoc jer je bio ranjen.

Za razliku od Bondstila, ime Monteit kampa potice od heroja iz Drugog svetskog rata porucnika Dzimija V. Monteita, koji je posthumno dodeljenu Medalju casti zaradio prilikom iskrcavanja saveznika na francusku obalu.

Olaksanje

Novina koju su u kampove Bondstil uveli zbog prasine i velikih vrucina predstavlja dozvola za nosenje sorceva i kratkih majica unutar kampova. Jedino sto je obavezno jeste nosenje licnog naoruzanja, pa se tako, narocito u kampu Monteit, moze videti gomila ljudi obucenih kao rekreativci sa puskama preko ledja.

Igor Gajic

Zivojin Stjepic, zamenik ministra vera u Vladi Srbije

VERONAUKA SIGURNO OD 1. SEPTEMBRA U SKOLAMA

Beograd - Zamenik ministra vera u Vladi Srbije i potpredsednik Demohriscanske stranke Srbije Zivojin Stjepic najavio je da ce se danas na sednici Vlade Srbije naci i Uredba o uvodjenju veronauke u skole.

"Uredba je nastala kao rezultat usaglasenog teksta Ministarstva prosvete i Ministarstva vera i njenim usvajanjem prekinuce se sve spekulacije jer ce veronauka od 1. septembra biti sastavni deo skolskog sistema u Srbiji - dodao je Stjepic. On je najavio i skoro podnosenje Skupstini na usvajanje zakonskih nacrti o verama i povratku nepravedno oduzete imovine verskim zajednicama.

Stjepic je pozdravio formiranje nove Savezne vlade isticuci da ona mora stvoriti osnove za konkretne razgovore Srbije i Crne Gore o zajednickoj drzavi. DHSS predlaze da se istog dana kao i u Crnoj Gori i u Srbiji sprovede referendum kako bi se utvrdila zelja gradjana u kakvoj drzavi zele da zive. Stjepic smatra da bi svaki separatan izlazak srpskih partija na izbore na Kosovu bio los potez.

DHSS podrzava stav vladike Artemija da stranke u Srbiji donesu jedinstvenu odluku o izlasku na izbore. "O toj odluci treba da raspravlja Predsednistvo DOS, a DHSS jos nije donela odluku o izlasku na izbore. Da bi uopste doslo do izlaska Srba na izbore Kfor i Unmik moraju da obezbede elementarne

demokratske pretpostavke: sigurnost, povratak prognanih i odgovor sta je sa 1.300 nestalih Srba?", rekao je Stjepic.

Batic s Panicem?

- Ne vidim razlog zasto se Batic ne bi sreo sa Milanom Panicem. Sudbina "Galenike" je jedno od gorucih pitanja srpske ekonomije i mi se, ne zeledi da prejudiciramo resenje, nadamo da ce doci do kompromisa izmedju ICN Farmasjutikalsa s jedne strane i Vlade Srbije, odnosno "Galenike" s druge, sto bi trebalo da rezultira boljom snadbevenoscju gradjana lekovima - odgovorio je Stjepic na pitanje Danasa da li ce se republicki misistar pravde Vladan Batic, koji se nalazi u poseti SAD, tamo sresti i sa Milanom Panicem jer je Panicev ICN Farmasjutikals apelovao na Batica da "zastiti pravni poredak" povodom preuzimanja "Galenike" od strane drzave.

Britanski ambasador Carls Kraford juce u Nisu

NAJVAZNIJE JE DA SRBI IZADJU NA IZBORE

Nis - Britanski ambasador u SRJ Carls Kraford izjavio je juce u Nisu da je sada pravi trenutak da Srbija zapocne resavanje problema na Kosovu i Metohiji "korak po korak".

"Posle izrucenja Slobodana Milosevica stvorena je bolja atmosfera u medjunarodnoj zajednici i uslovi za bolje razumevanje problema Kosova. Sada je pravi trenutak za srpsku inicijativu po tom pitanju. Takav nacin resavanja problema vec je uspesno pokazao Nebojsa Covic na jugu Srbije", rekao je Kraford u Skupstini grada Nisa.

On je dodao da je za Srbe koji zive na Kosovu i one koji su raseljeni po Srbiji sada najvaznije da izadju na predstojece izbore u toj pokrajini kako ne bi izgubili mogucnost za ostvarivanje svojih prava.

Ambasador OEBS u Beogradu o multietnickim organima bezbednosti

SASTAVNI DEO POLICIJE

Berlin - Ambasador OEBS u Beogradu Stefano Sanino izjavio je danas da buduca multietnicka policija na jugu Srbije nece imati posebnu komandnu strukturu, jer se vec podrazumeva da je to deo policije Republike Srbije.

- To nije nikakav separatan deo policije, rekao je Sanino nemackom radiju Dojce vele po povratku sa juga Srbije, koji je ovih dana posetio kako bi gradjanima detaljno objasnio rad buducih policajaca. Najavljujuci razgovor s njim, nemacki radio je precizirao da je "posle demilitarizacije regiona Preseva, Bujanovca i Medvedje i demobilizacije UCPMB, formiranje multietnicke policije prvi korak za vracanje izgubljenog poverenja medju lokalnim stanovnistvom".. (Tanjug)

Sefko Alomerovic: Organizovani siptarski zlocini

POSTOJE DOKAZI O NEDELIMA BRACE CEKU

NOVI PAZAR - Postojanje masovne grobnice u Suvoj Reci kod Prizrena u kojoj se najverovatnije nalazi oko hiljadu tela Srba i drugih ne-Albanaca, ubijenih nakon dolaska Kfora na Kosovo, pokazuje da postoji izvesna organizovanost u svemu tome. S obzirom da je rec o ljudima koji nisu kidnapovani samo u Suvoj Reci, morao je postojati jedan centar iz koga se naredjivalo odnosno, koordinirano uklanjali tragovi zlocina. Takodje, postojalo je i nekoliko sabirnih centara iz kojih su prebacivane zrtve, sto samo potvrđuje nasa stalna upozoravanja o postojanju najmanje pet lokacija na kojima su se nalazili logori na Kosovu, kaze za "Glas" Sefko Alomerovic, predsednik Helsinskog odbora za ljudska prava u Sandzaku.

Po njegovim recima, Odbor raspolaze pouzdanim podacima da su neki od otetih septembra, odnosno oktobra 1999. godine, bili zivi sve do kraja maja ove godine. Sta se dalje dogadjalo. Alomerovic ne zna, ali istice da demanti portparola Unmika deluju prilicno neubedljivo pogotovo sto ne postoji javnost u otkopavanju i identifikovanju leseva.

- Dok se na podrucju Suve Reke ne pojave istrazni organi i patolozi iz Srbije, u Unmiku mogu da tvrde da su tamo zakopani i Marsovci - kaze Alomerovic i posebno naglasava odgovornost medjunarodne zajednice na Kosovu kojoj su predocene brojne cinjenice, ali na osnovu njih nije podignut a nijedna optuznica.

Vecinu otmica i ubistava organizovali su celnici OVK, sada Kosovskog zastitnog korpusa, braca Ceku. U Helsinskom odboru pouzdano znaju i za to postoje svedoci, da je Naim Ceku, predsednik pecke opstine, inace brat od strica Agima i Besima Cekua, jedno vreme vozio "mercedes" u kojem je i kidnapovan mladi Sadet Basic iz Peci. Kada je Basicева rodbina dosla kod Agima Cekua i Hasima Tacija i kada su im rekli da predsednik opstine vozi njegov automobil, Ceku je rekao:

- Dobro, vraticeмо automobил.

Rodbina nije trazila automobил, vec mladicevo telo, da bi ga mogla sahraniti. Sutradan je les Sadeta Basica nadjen u jednoj peckoj ulicici.

- Takodje znamo da je u peckoj zgradi policije Besim Ceku garantovao svom tetku Azemu Purisicu, koji je i rođak Imena Hakinjina da su Ismet i Dzevad Sodanovic, "ispitani i da ce odmah biti pusteni, te da im dlaka s glave nece faliti jer su cisti. Oni su desetak minuta kasnije odvedeni i streljani, a sve to videlo je najmanje 11 svedoka. Imamo i svedoka za otmicu jednog Srbina iz Mitrovice, kojoj su prisustvovali i medjunarodni posmatraci. Kada su konacno stigli kombi kojim je odveden taj mladac u njemu je bio samo vozac, koji je na sva pitanja odgovarao - ne znam. Taj covek nikada kasnije nije ispitan, niti je protiv njega podignuta optuznica, a pouzdano znamo da je ucestvovao u otmici - naglasava Alomerovic.

Z. Prijovic

PRE I POSLE 5. OKTOBRA

Na pitanje zasto se od domacih nevladinih organizacija jedino sandzacki Helsinski odbor bavio otmicama nealbanskog zivlja s Kosmeta i zasto je Fond za humanitarno pravo istraživao najcesce nasilja koja je pocinila srpska strana, Alomerovic kaze da se i to verovatno uklapa u nezainteresovanost medjunarodnih organizacija za nestale Srbe, Crnogorce i Bosnjake na Kosmetu. To potkrepljuje i izjavama njihovih cinovnika da je "sada sve lakse, jer se desio 5. oktobar", kao da se ranije nisu mogli baviti tim problemima.

Stepen zanimanja

- Desavalo se da u razgovoru s predstavnicima medjunarodnih organizacija i iznosenu cinjenicu o otetim Srbima mnogi od njih jednostavno zadremaju, sto pokazuje koliko ih sve to zanima - isticie Alomerovic.

Americki ambasador o vojnoj saradnji SAD i SRJ

VAZAN PRVI KORAK

Americki ambasador u Beogradu Vilijam Montgomeri ocenio je juce da se odnosi Jugoslavije i Sjedinjenih Drzava "ocigledno poboljsavaju u svim sferama - pa je logicno da nameravamo da probudimo i saradnju armija dve zemlje".

Montgomeri je, u izjavi Tanjugu, rekao da je "prvi korak" ucinjen pozivom americke armije Vojsci Jugoslavije na direktnu saradnju - juce, na sastanku sa visokim jugoslovenskim zvanicnicima u komandi vojske SAD za Evropu u Stuttgartu, a da ce brzina napretka te saradnje "zavisiti od odluke dve zemlje i akcija koje ce biti preduzete na demoratskoj tranziciji u Jugoslaviji".

Ambasador Sjedinjenih Drzava je precizirao da je americka strana ponudila "inicijalne oblasti saradnje": prva se odnosi na kontakte atasea za odbranu u Vasingtonu i Beogradu, druga na ucesce jugoslovenskih vojnih i civilnih zvanicnika u radu "Marsalovog centra" - institucije koja je pre desetak godina ustanovljena u Nemackoj, a bavi se odnosima vojske i civilnog drustva i raznim programima obuke kadra iz istocnoevropskih zemalja, i, treca, koja se odnosi na humanitarnu pomoc u raznim oblastima.

To je za sada nivo kontakata, a videcemo sta ce doneti buducnost, rekao je Montgomeri.

Na pitanje o mogucnostima za sprovođenje Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN, ukljucujuci i povratak jugoslovenskih oruzanih snaga na Kosovo, Montgomeri je istakao opredeljenost SAD za punu implementaciju tog dokumenta, dodajuci da sprovođenje konkretnih elemenata rezolucije "zavisi od dogadjaja na terenu".

Prema njegovom misljenju, prioritet u juznoj srpskoj pokrajini je da Srbi razviju saradnju sa Kforom, jer je to "neophodno za njihov opstanak na Kosovu".

Montgomeri je pozdravio imenovanje potpredsednika srpske vlade Nebojse Covica za sefa Koordinacionog tela za Kosovo i, isticuci vaznost uloge Beograda u procesu u Pokrajini, rekao da SAD smatraju da ce "Covicevo imenovanje doprineti blizoj saradnji (SRJ) sa medjunarodnom zajednicom na Kosovu".

Upitan na kraju o izgledima da Jugoslavija udje u "Partnerstvo za mir", Montgomeri je rekao da je proces, koji, izmedju ostalog, zavisi i od drugih clanica NATO, ali da je to "cilj na kojem svi u buducnosti treba da radimo".

VJ o ponudi americkih snaga u Evropi

ZAJEDNO DO RESENJA

BEOGRAD 20. Jul 2001 - Vojska Jugoslavije pozdravlja ponudu za direktnu saradnju sa americkim snagama rasporedjenih u Evropi, ali to ne predstavlja novinu, jer nakon uspostavljanja diplomatskih odnosa VJ ima svoje vojne predstavnike u NATO, kao sto i oni imaju svoje u Vojsci Jugoslavije. Ipak, ova saradnja, za sada, jos nije rezultirala potpisivanjem bilo kakvih dokumenata - kaze izvor "Glasa" u Generalstabu Vojske Jugoslavije, komentarisuci izjavu Nebojse Covica po povratku iz Brisela.

Na pitanje da li je ponuda SAD svojevrsno priznanje da NATO ne može da izvrši svoju misiju na Kosmetu, nas izvor izražava nevericu da bi takva sila kao što je NATO ikada priznao svoju nemoc. - Kao što Vojska Jugoslavije ima problema, tako i NATO na Kosovu ima svoje probleme. Verujem da je i kod njih preovladalo shvatanje da se sve teskoce mogu najbolje resiti u saradnji sa Vojskom Jugoslavije - isticie nas izvor.

Eksperti o ponudi SAD za vojnu saradnju

PRIJEM U PARTNERSTVO

BEOGRAD 20. Jul 2001 - Cinjenica da je Amerika ponudila saradnju VJ može da znaci da se nasa zemlja priprema da zatrazi prijem u Partnerstvo za mir, kaze clan Foruma za medjunarodne odnose viceadmiral u penziji Ivan Veselinovic.

- Clanice Partnerstva su gotovo sve zemlje na Balkanu osim SRJ i BiH, ali i Makedonija je clanica pa vidimo kako prolazi, sto prakticno znaci da taj ulazak ne bi znacio da bismo automatski bili zastiteni od terorizma, kaze Veselinovic.

- Pitanje je koliko ce nam stvarno dozvoliti da budemo regionalna sila, u smislu da nam dozvole da mi namecemo regionalnu politiku. U sustini ovaj pojam znaci privrednu, vojnu i politicku stabilnost. Za taj status SRJ bi morala da ispuni te uslove, a pre svega bi morala privredno da ojaca i da vojnu silu smanji za 50 odsto. S tim sto bi profesionalnu vojsku mogla da modernizuje je onoliko koliko bi veliki partner to dozvolio.

Naoruzanje bi moralo da se prilagodi standardima NATO-a, a za to bi bilo potrebno oko 15 milijardi dolara, kaze Veselinovic, dodajuci da status regionalne sile ne može da postoji samo na papiru.

- SAD hoce stabilnu SRJ koja ce imati stabilnu privrednu i politicku, a manje vojnu ulogu na Balkanu, zato ovaj poziv znaci bolje i kvalitetnije odnose sa ovom silom, smatra ovaj viceadmiral.

Saradnik Centra za civilno-vojne odnose pukovnik u penziji Milorad Timotic smatra da je SRJ najveca zemlja u ovom regionu, u odnosu na republike bivse Jugoslavije koje nas okruzuju.

- S obzirom na geostrateski položaj koji imamo, nasa vojska ce svakako imati vaznu ulogu, mi smo vec sada sila u odnosu na Rumuniju. Da bi postala regionalna sila vojska mora da bude na odredjen nacin organizovana i opremljena i u tom smislu je NATO spreman da pruži odredjenu pomoc. Koliko mi je poznato nisu postavljeni nikakvi posebni uslovi, osim nacelnih i demokratsko-civilne kontrole vojske, kaze Timotic.

Nerealan povratak na Kosmet

O mogucem povratku na Kosmet i povlacenju medjunarodnih snaga u slucaju da SRJ dobije status regionalne sile, Timotic kaze da je to nerealno ocekivati, jer je tesko da cemo dobiti takav status, zato je izvesno da cemo zadržati status koji imamo u regionu.

Montgomeri o vojnoj saradnji SAD i SRJ

POBOLJSANJE U SVIM SFERAMA

BEOGRAD - Americki ambasador u Beogradu Vilijam Montgomeri ocenio je u petak da se odnosi Jugoslavije i Sjedinjenih Drzava "ocigledno poboljšavaju u svim sferama - pa je logicko da nameravamo da produbimo i saradnju armija dve zemlje". Montgomeri je, u izjavi Tanjugu, rekao da je "prvi korak" ucinjen pozivom americke armije Vojsci Jugoslavije na direktnu saradnju - juce, na sastanku s visokim jugoslovenskim zvanicnicima u komandi vojske SAD za Evropu u Studgartu, a da ce brzina napretka te saradnje "zavisiti od odluka dve zemlje i akcija koje ce biti preduzete na demokratskoj tranziciji u Jugoslaviji".

Na pitanje o mogucnostima za sprovođenje Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN, ukljucujuci i povratak jugoslovenskih oruzanih snaga na Kosovo, Montgomeri je istakao opredeljenost SAD za punu implementaciju tog dokumenta, dodajuci da sprovođenje konkretnih elemenata rezolucije "zavisiti od dogadjaja na terenu".

Na putu Tetovo - Gostivar

POGINULA TRI POSMATRACA EU

Skoplje, 20. jula Troclana posmatracka misija Evropske unije, koja se juce po podne vozilom uputila u krizni sarplaninski region, na putu Novo Selo - Bogovinjska reka, stradala je od podmetnute protivtenkovske mine na putu, saopstio je danas Radio Skoplje.

Izvori u ARM sumnjaju da je vozilo, zajedno sa evropskim posmatracima u ovom kriznom regionu, naislo na minu koju su podmetnuli albanski teroristi koji kontrolisu gotovo sva sela i puteve na Sarplanini.

Nestanak trojice clanova posmatracke misije EU potvrdio je i predstavnik EU Majkl Sije.

Prema danasnjem izvestaju makedonskog radija, jos sinoc je pokrenuta potraga za nestalim

predstavnicima posmatracke grupe EU, posle snazne detonacije koja se cula cak u Tetovu. Clanovi jedne spasilacke ekipe su tek danas pre podne pronasli smrskano vozilo u jednoj provaliji, dubokoj stotinak metara, na putu ka Bogovinjskoj reci. Ali, zbog nemogucnosti da se spasioci spuste po ostrom litici, oni nisu bili u stanju da potvrde da li su u nesreci nastradali i clanovi misije EU. Portparol ARM, pukovnik Blagoje Markovski, potvrdio je danas da se juce po podne na lokaciji Bogovinjske reke, na Sar-planini, cula snazna detonacija od mine. Markovski pretpostavlja da je vozilo posmatracke grupe EU naislo na podmetnutu minu, na putu koji kontrolisu albanski teroristi. U misiji Evropske unije u Skoplju potvrdili su da je rec o Ljubomiru Orsajtu iz Slovacke i Bjornu Gunarsonu iz Norveske, kao i o lokalnom prevodiocu Albancu Ademu Bekiriju.

POTVRDA IZ SLOVACKE

Prag, 20. jula (Beta) Slovacko Ministarstvo odbrane potvrdilo je danas da je u okolini Tetova u cetvrtak posle podne poginuo jedan od slovackih clanova posmatracke misije Evropskeunije u Makedoniji - potpukovnik Ljubomil Orsag. Orsag, pripadnik Slovacke armije, zajedno sa jos jednim Norvezaninom iz posmatracke misije EU i prevodiocem za albanski jezik, kontrolisao je kako se realizuje dogovoreno primirje izmedju makedonskih vlasti i albanskih ekstremista u blizini Novog Sela kraj Tetova.

SOLANA IZRAZIO ZALJENJE

Brisel, 20. jula (AFP) Visoki predstavnik Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Havijer Solana izrazio je danas duboko zaljenje zbog pogibije u Makedoniji dva posmatraca posmatracke misije EU na Balkanu i njihovog prevodioca.

Posmatracke misije EU obezbedjuju tesku, ali sustinsku misiju u interesu mira i stabilnosti celog regiona, ocenio je Solana u saopstenju i naglasio da "EU nece odstupiti od svoje odlucnosti da regionu donese trajan mir i stabilnost".

Posmatracka misija EU ima 110 ljudi u vise balkanskih zemalja, od kojih 24 u Makedoniji. Posmatraci koji nisu naoruzani "oci su i usi" EU u regionu od 1991. godine.

Misija u Makedoniji ima kancelariju u Skoplju i lokalne ekipe na severu zemlje u Tetovu, Kumanovu i Strugi.

Posmatraci su zaduzeni da izveste o situaciji na terenu, i da se posebno posvete nadgledanju granica.

FISER: NEMACKA PRENERAZENA

Berlin, 20. jula (Tanjug) Nemacki ministar inostranih poslova Joska Fišer izjavio je danas, prema saopstenju njegovog kabineta u Berlinu, da je nemacka vlada "prenerazena smrću trojice posmatraca Evropske unije u Makedoniji", te da je to jos jedan, ovoga puta tragican dokaz neophodnosti da se u toj bivsoj jugoslovenskoj republici sto pre pronadje politicko resenje krize.

"Nemacka vlada snazno apeluje na strane (u sukobu) da se vrate pregovarakom stolu", naglasio je Fiser.

Kako se danas saznaje u Skoplju, na Sar-planini kod Tetova pronadjena su tela trojice clanova posmatracke misije EU za kojim se tragalo od juce. U misiji su bili po jedan Norvezanin i Slovak, kao i jedan Albanac, koji je bio ili prevodilac ili vodac.

TERORISTI OTELI JOS JEDNOG MAKEDONCA

Skoplje, 20. jula (Tanjug) Albanski teroristi oteli su danas jos jednog gradjanina Tetova, makedonske nacionalnosti, potvrdjeno je u Skoplju, u vladinom Stabu za suzbijanje krize.

Otmica je izvršena u naselju Drenovec, severno od centra grada, koje je pod kontrolom ekstremista.

Uz pritisak SAD i EU

PREGOVORI SE IPAK NASTAVLJAJU

Skoplje, 20. jula (Beta) Parlamentarne stranke makedonskih Albanaca nacelno su danas pristale da se vrate za pregovarako sto o resavanju krize u Makedoniji, uslovljavajuci medjutim, svoje ucesce iskljucivanjem iz dijaloga manjih stranaka naknadno ukljucenih u proces resavanje krize u Makedoniji.

Podrska udruzenja "Kosovski bozur" strajkacima u Gracanici

ZASTITITI PRAVA DECE SA KOSMETA

Udruzenje "Kosovski bozur" uputilo je juce podrsku rodbini kidnapovanih i nestalih na Kosovu i Metohiji, koja vec sest dan u Gracanici strajkuje gladju trazeci da se razjasni sudbina njihovih najmilijih.

To udruženje, sa cetnaestogodisnjim Milosem Stojkovicem na celu, decakom raseljenim iz Kosovske Vitine, formirano je maja ove godine i okuplja 270 clanova sa Kosova i Metohije, starosti od 7 do 17 godina.

Osnovni cilj Udruzenja je zastita prava dece sa Kosova i Metohije.

Udruzenje kroz "psiholoske radionice" za decu bez roditelja i materijalnu potporu nastoji da pomogne veoma ugrozenoj kosmetskoj deci.

Prema recima svog cetnaestogodišnjeg predsednika, Udruzenje samo finansira svoje aktivnosti, pa zbog nedostatka sredstava nije u mogucnosti da razvija i druge planirane aktivnosti.

Ovaj decak rekao je i da je do sada udruzenje na cijem je celu dobilo podrsku jedino od Saveznog komteta za Kosovo i Metohiju i najavio za utorak zvanicni sastanak sa predsednikom Komiteta Momcilom Trajkovicem, u Palati Federacije u Beogradu. (Tanjug)

Strajk gladju u Gracanici

SAMO ZELE DA CUJU ISTINU

Gracanica, 20. jula Vise od stotinu Srba vec 12. dan protestuje ispred Unmikovog biroa za nestala lica u Gracanici sa nadom da ce se bar neko iz Unmika i Kfora smilovati i kazati istinu o sudbini njihovih najmilijih koje su kidnapovali albanski separatisti na Kosmetu.

Za vreme protestne setnje tri zene, koje vec peti dan strajkuju gladju, od iscrpljenosti na julskom suncu su se onesvestile. Ukazana im je lekarska pomoc i posle primljene infuzije u ovdasnjem domu zdravlja ponovo su se vratile ka satoru ispod kojeg unesreceni roditelji, supruznici, sestre i braca kidnapovanih strajkuju gladju.

Srbi koji se nalaze na podrucju centralne Srbije, ciji su rodjaci kidnapovani, ni danas nisu dosli u Gracanicu, jer im komanda Kfora, iako im je ranije obecala, nije obezbedila pratnju konvoja od Merdara do Gracanice. Jutros im je iz komande Kfora poruceno da nece moci da obezbede njihov konvoj kod administrativne granice izmedju Kosmeta i Srbije do centralnog Kosova.

Sasa Perenic iz Kosova Polja, cijeg su brata kidnapovali, izjavio je za nas list da je pasivnost Unmikovog departmana za trazenje nestalih, kada su u pitanju srpske zrtve, ocekivana.

- Neshvatljivo je da se jos niko iz njihovog biroa, ispred koga strajkujemo gladju, nije zapitao zasto smo ovde i zbog cega gladujemo. Danas smo uputili otvoreno pismo medjunarodnoj zajednici - Unmiku, Kforu, Oebsu, raznim udruzenjima za zastitu ljudskih prava, svim ljudima dobre volje, kao i nasim drzavnim organima da nam pomognu i diplomatskim pritiscima privole albanske politicare da nam saopste istinu o nasim nestalima - rekao je Perenic.

Perenic u razgovoru za nas list, iako, kako je istakao, ovi protesti nemaju nista zajednicko sa politickim dogadjanjima, nije krio zabrinutost zbog, u najmanju ruku, hladnog odnosa nasih drzavnih organa prema njima. I na kraju, on je dodao da ce nastaviti sa protestima i strajkom dok im se neko od zvanicnika brojnih medjunarodnih organizacija koji borave na Kosmetu ne obrati i kaze im istinu u vezi sa vise od 1.300 nestalih Srba od dolaska Kfora u juznu srpsku pokrajinu.

UNMIK PAO NA ISPITU

"Pisao sam Hekerupu, hteo sam da obidjem sudove i ustanove za izdrdjavanje krivicnih sankcija na Kosovu i Metohiji. UNMIK je pao na ispitu, nije ispunio obaveze iz Rezolucije 1244. Trazicu da se istrazi slucaj masovne grobnice kod Suve Reke, i to u prisustvu predstavnika MUP-a i Ministarstva pravde", rekao je Vladan Batic.

On je rekao da ce istrazitelji Haskog tribunala u periodu izmedju 7. i 17. avgusta saslusati 58 gradjana, svedoka zlocina OVK u juznoj pokrajini.

Ministar pravde Srbije obratio se sefu UNMIK-a

ZAHTEV ZA EKSHUMACIJU ZRTAVA IZ GROBNICE KOD SUVE REKE

Kako je saopsteno iz Baticevog kabineta, zahtev je upucen povodom informacije koju je medijima prenela sef Biroa UNMIK-a za nestala lica Monik Finberg, da je na podrucju opstine Suva Reka pronadjena masovna grobnica sa oko 900 zrtava, za koje se veruje da su srpske, odnosno nealbanske nacionalnosti.

U zahtevu ministar Batic instistira da ekshumaciji, obdukciji i identifikaciji zrtava prisustvuju predstavnici vlade Srbije, odnosno eksperti sudske medicine nadleznih institucija iz Srbije.

U zahtevu se posebno isticice da bi ovaj slucaj mogao biti jedan od najsnaznijih dokaza o zlocinima protiv Srba i drugog nealbanskog stanovnistva.

UNMIK IZDAO UPUTSTVA ZA POSETU KOSMETU

Kosovska Mitrovica, 24. jula

U okviru Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN i ovlasčenja misije UN na Kosovu, specijalni predstavnik generalnog sekretara UN Hans Hekerup izdao je saopštenje, odnosno "uputstva" kojih se "obavezno moraju pridržavati" predstavnici vlade i politickih partija iz Savezne Republike Jugoslavije koji ulaze na teritoriju Kosmeta.

U danas dostavljenim "uputstvima" iz Unmikovog sedista u Kosovskoj Mitrovici, stoji da osobe koje posecuju Kosmet u zvanicnom svojstvu kao predstavnici vlade ili organa vlade SRJ to mogu uciniti jedino ako je posetu unapred dogovorio Hans Hekerup, sef civilne misije UN na Kosmetu, ili "druga osoba koju je izricito postavio gospodin Hekerup".

Frenk Benjaminsen, regionalni Unmikov portparol u Kosovskoj Mitrovici, kaze da osobe ili lica koje dolaze u posetu Kosovu kao predstavnici politicke partije ili lica iz SRJ radi konsultacije ili bilo koje "legitimne namere u vezi sa izbornom procedurom u ovoj juznoj pokrajini", mogu to uciniti nakon prethodnog prijavljivanja i ovlasčenja koja licno daje Hans Hekerup.

Do dobijanja sertifikata "pod uslovom da su prethodno obavili registraciju partije" svi politicki predstavnici ce dobiti dozvolu kojom se opravdava njihova poseta, kako bi dobili sertifikat za svoju partiju i ucestvovali na predstojećim novembarskim izborima. Takodje, dodaje Benjaminsen, pravo prvenstva ulaska na podrucje Kosmeta imaju oni politicki predstavnici cija partija bude i "overena" za izlazak na izbore.

Benjaminsen jos dodaje da svaka poseta mora biti najavljena Unmikovoj kancelariji u Beogradu najmanje 96 sati pre posete.

"Ranije saopštenje daje vece sanse onima koji zele da udju na Kosovo posto se moraju uzeti u obzir aranžmani koji podrazumevaju bezbednost i smestaj za one koji ulaze", kaze

Benjaminsen, uz napomenu da se svi izvestaji preko ovlasčene Unmikove kancelarije u Beogradu dalje prosledjuju specijalnom predstavniku generalnog sekretara.

Svi zahtevi koji se dostavljaju Unmiku u Beogradu moraju da budu u pisanoj formi, a u njima treba da budu informacije koje sadrže naziv zvanicne partije, cilj posete, broj osoba koje dolaze u posetu, registarski broj i tip vozila, te lokacije koje ce biti posecene.

Bice tacno utvrđena procedura u Unmiku, tvrdi Benjaminsen, kako bi se zahtevi koji stizu iz SRJ "uredno razmotrili i prosledili Hansu Hekerupu".

Predrag Vukic

